

Energidepartementet

postmottak@ed.dep.no

Fauske, 15.01.2025

Dette brevet sendes på vegne av Norges Jeger- og fiskerforbund i Nordland, Naturvernforbundet i Nordland, BirdLife avd. Nordland, DNT Rana og omegn, Hemnes Turistforening og Polarsirkelen Friluftsråd.

Uttalelse til Statnetts konseptvalgutredning Helgeland

Forum for natur og friluftsliv (FNF) Nordland er et samarbeidsnettverk for 14 natur- og frilufsorganisasjoner i regionen. Vårt mål er å ivareta natur- og frilufsinteressene i Nordland fylke ved å styrke og fremme organisasjonenes arbeid, være en møteplass for samarbeid og en arena for kompetansebygging for natur- og frilufsorganisasjonene med sitt virke i regionen. Medlemsmassen hos de tilsluttede organisasjonene er ca. 22 000 personer.

Vi viser til Energidepartementets brev av 21.10.2024 med høring av Statnetts konseptvalgutredning (heretter omtalt som KVU) for Helgeland. Vi viser også til korrespondanse med saksbehandler og avtale om forlenget frist til den 15.01.2025.

Bakgrunnen for høringen og KVUen er *Områdeplan for Helgeland og Salten* hvor det beskrives at det ikke er kapasitet til å tilknytte forventet forbruksvekst i eksisterende nett på Helgeland. Det er kraftforbruket i eksisterende og ny planlagt industri i regionen som forventes å øke. Statnett skriver i KVUen at «Totalt innebærer forespørsler om tilknytning av nytt forbruk en tredobling av kraftforbruket på Helgeland, fra omtrent 920 MW i dag til ca. 3300 MW. Av dette er 2200 MW vurdert som modent, og mye av dette ønsker rask tilknytning før 2030. Av modne prosjekter har 700 MW fått reservert kapasitet i eksisterende og planlagt nett.» Statnett viser også til at det er noen få planer om økt kraftproduksjon i regionen, og viser blant annet til ny vindkraft på land og at de forventer at «1400 MW havvind er aktuelt på sikt, men er lite sannsynlig før 2035.»

Statnett har vurdert følgende to konsepter som muliggjør Statnetts målsetning om å legge til rette for 1 900 MW nytt forbruk:

1. Ny 420 kV-forbindelse mellom Marka stasjon og Rana stasjon i en indre korridor, via Nedre Røssåga stasjon

2. Ny 420 kV-forbindelse mellom Marka stasjon og Rana stasjon i en ytre korridor, nærmere kysten

Statnett anbefaler konsept 1, som innebærer at den nye forbindelsen i stor grad vil gå i parallell med eksisterende transmisjonsnettforbindelse. Dette begrunnes i økonomi (investeringskostnadene), noe lavere areal- og miljøpåvirkninger, samt mindre usikkerhet knyttet til disse temaene.

Våre merknader til høringen

FNF Nordland er et samarbeidsforum for natur- og friluftslivsorganisasjoner med formål om å fremme organisasjonenes interesser, medvirke i plansaker og sikre arealer for natur og friluftsliv. Energisaker er et tema FNF Nordland med tilsluttede organisasjonene prioriterer å jobbe med, fordi det meste av vassdragsnaturen på Helgeland og fylket for øvrig, er påvirket av kraftutbygginger. Nødvendigheten av å følge opp energisaker blir enda viktigere nå som det foreligger forslag om nye vindkraftutbygginger på land i regionen (Sjonfjellet i Rana, Kovfjellet i Vefsn, Toven i Leirfjord/Vefsn og i store fjellområder i Hattfjelldal). Alle disse forslagene fra vindkraftselskapene har blitt møtt med betydelig motstand fra naturvern- og friluftslivsorganisasjoner, befolkningen, grunneierne og kommunepolitikere i de aktuelle kommunene. Sannsynligheten for at det vil bli lagt ut nytt areal for vindkraft på Helgeland er svært liten.

Vårt hovedbudskap i denne uttalelsen er derfor at nye planlagte energiutbygginger med tilhørende infrastruktur (herunder kraftledninger) ikke kan bygges i vår gjenværende intakte natur. KVUen må derfor ikke basere seg på ny produksjon fra tentative vindkraftverk i intakte natur- og friluftslivsområder.

Statnett baserer konseptene på et middelsscenario for forbruk som ikke er sannsynlig med mindre det kommer ny kraftproduksjon i området. Indirekte legger dermed Statnett til grunn at det er forventet at ny kraftproduksjon etablerer seg i området. Vi vil minne om at mange hydrogren-, ammoniakk- og batteriplaner holder på å bli skrinlagt flere steder i Norden. Usikkerheten rundt nytt forbruk og nye industrietableringer er derfor høy, og dette må legges til grunn i kriteriene og vurderingene om «modenhet» når kapasitet skal reserveres.

Vi støtter Oslo Economics sin etterspørsel av en realitetsvurdering av ny kraftproduksjon, og minner om at foreslåtte vindkraftprosjekter i området ikke har en garanti for å få konsesjon, snarere tvert imot på grunn av den massive lokale motstanden. Det vil dermed ikke være samfunnsøkonomisk forsvarlig å legge opp nettutbyggingen etter svært usikre produksjonsplaner som ikke er i tråd med internasjonale forpliktelser om å ivareta intakt natur. Dette understøttes også av Oslo Economics sin advarsel mot overinvesteringer.

Det er beklagelig at KVUen baserer seg på en så grov målestokk med en stor inntegnet linje i kartet. Etter det vi kan se så vil begge konseptene gå igjennom, eller berøre, viktige og truede naturtyper, verneområder og landskaps- og friluftslivsområder. Så her er det et stort behov for å gjøre vurderinger og (avbøtende) tiltak som gagnar naturen og friluftslivets når traseene eventuelt skal planlegges i detalj. Vi er innforstått med at KVUen er «overordnet» og at nøyaktig trasévalg ikke er bestemt på dette stadiet, men etterspør grunnlaget for vurdering av areal- og miljøpåvirkninger for konsept 1 og 2, samt en presentasjon av kart og GIS-analysene som er utført. Kravene til at en sak skal være så godt opplyst som mulig gjelder også på dette nivået.

Vi mener konsept 2 (ytre korridor) ikke kan realiseres fordi det vil legge til rette for ny vindkraftproduksjon på Sjonfjellet. Et vindkraftverk og en ny 420 kV-linje vil forringe det unike kyst- og fjordlandskapet i området, og sumvirkningene av alle inngrep vil være uakseptable.

Konsept 1 (indre korridor), er trolig noe mindre konfliktfylt, men har et betydelig behov for kunnskapsinnhenting av naturmangfold, friluftsliv, landskap og reindrift. Samtidig merker vi oss Oslo Economics sin advarsel om at ved å gå videre med alle stegene i konsept 1 eller 2 så skapes det forventninger om å bygge ut nett som det senere kan vise seg å ikke være nødvendig. Dersom forbruksplanene blir bare litt lavere enn det som legges til grunn i middelsscenarioet, synes steg 3 og 4 å være overinvesteringer. Organisasjonene vil understreke viktigheten av at nettviklingen bør skje i tråd med den faktiske forbruks- og produksjonsutviklingen, og ikke overdrevne prognoser og svært umodne framtidsprosjekter. Det forkastede alternativet – konsept 4 synes dermed å være det mest realistiske alternativet å utvikle videre. I realiteten det samme som at utelukkende steg 1 og steg 2 legges til grunn for videre vurdering av konsept 1.

Figur 4-2: Oversikt over konsepter og steg

	Konsept 1: Indre korridor og forskuttet spenningsoppgradering til 420 kV.	Konsept 2: Ytre korridor og forskuttet spenningsoppgradering til 420 kV	Konsept 3: Forskuttet nullalternativ, spenningsoppdragering til 420 kV	Konsept 4: Steg 1 og 2 i konsept 1	Konsept 5: Steg 1 og 4 i konsept 1 og serioreaktor i Nedre Røssåga
Steg 1	Ny 420 kV ledning Nedre Røssåga- (Holandsvika) - Marka, og oppgradering av Marka stasjon		Forskuttet oppgradering av 220 kV Nedre Røssåga-Sverige til 420 kV	Ny 420 kV ledning Nedre Røssåga- (Holandsvika) - Marka, og oppgradering av Marka stasjon	
Steg 2	Forskuttet oppgradering av 220 kV Nedre Røssåga-Sverige til 420 kV		Forskuttet oppgradering av 300 kV Nedre Røssåga-Marka - Tunnsjødal til 420 kV	Forskuttet oppgradering av 220 kV Nedre Røssåga-Sverige til 420 kV	Forskuttet oppgradering av 300 kV Nedre Røssåga-Marka - Tunnsjødal til 420 kV Serioreaktor i Nedre Røssåga
Steg 3	Ny ledning 420 kV ledning Nedre Røssåga - Rana	Ny 420 kV ledning Rana-Marka via Holandsvika og Sjonfjellet Forskuttet oppgradering av 300 kV Marka-Tunnsjødal til 420 kV			
Steg 4	Forskuttet oppgradering av 300 kV Nedre Røssåga-Marka - Tunnsjødal til 420 kV				

Merknad: Bokser med lik farge illustrerer at det er samme tiltak. Steg 1 er altså det samme i konsept 1, 2, 4 og 5. Steg 2 i konsept 1, 2 og 4, tilsvarer steg 1 i konsept 3. Steg 4 i konsept 1, tilsvarer steg 3 i konsept 2 og steg 2 i konsept 3 og 4.

Figur fra Oslo Economics sin kvalitetssikring som viser de ulike konseptene og stegene.

Vi anbefaler at videre planlegging av konsept må vurderes ut ifra hensynet til naturen, der landskap og opplevelseskvaliteter ikke må bli forringet. Videre mener vi at det må:

- fastsettes gode medvirkningsprosesser fra FNF-organisasjonene, slik at de kan bidra med kunnskap om viktige natur- og friluftslivsverdier på et tidlig stadium.
- gjennomføres en grundig prosess med å vurdere avbøtende tiltak for berørte tema og særlig i områder med sårbar natur og viktige friluftslivsinteresser. Er jordkabel aktuelt på enkelte strekninger?
- lages en plan for å unngå støy og forstyrrelser på dyre- og fugleliv i yngle- og hekketid.

Oppsummering

Organisasjonene vil sterkt råde imot konsept 2, og anbefaler, med forbehold om tilstrekkelig naturhensyn steg 1 og 2 av konsept 1, det vil i realiteten si konsept 4. Derfor etterspør vi også hvorfor ikke konsept 4 og 3 er omfattet av alternativanalysen. Vi viser igjen til Oslo Economics som påpeker at å oppfylle effektmålene er ikke et absolutt krav, og at konsept 4 og 3 vil delvis oppfylle målene om nytt forbruk. Det bør komme frem hvilke alternativer som er best egnet for natur og miljø, ved et lavere forbruk, og uten å hensynte tilkobling av ny svært usikker produksjon.

Vennlig hilsen

Forum for natur og friluftsliv Nordland

Jens Egil Pedersen
Styreleder

Gisle Sæterhaug
Koordinator

